HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' המוציא שטר חוב על חברו והלה הוציא שמכר לו את השדה אדמון אומר יכול הוא שיאמר אילו הייתי חייב לך היה לך להפרע את שלך כשמכרת לי את השדה וחכ"א זה היה פקח שמכר לו את הקרקע מפני שהוא יכול למשכנו: **גמ'** מ"ט דרבנן שפיר קאמר אדמון [א]באתרא דיהבי זוזי והדר כתבי שטרא כ"ע לא פליגי דמצי א"ל היה לך לפרוע את שלך כשמכרת לי את השדה כי פליגי באתרא דכתבי שטרא והדר יהבי זוזי אדמון סבר איבעי ליה למימסר מודעא ורבנן סברי א) [ב]חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה: **מתני'** שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה אדמון אומר אילו הייתי חייב לך כיצד אתה לוה ממני [ג]וחכ"א זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו: **גמ'** אתמר שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה רב נחמן אמר זה גובה וזה גובה רב ששת אמר הפוכי מטרתא למה לי אלא זה עומד בשלו וזה עומד בשלו [ד]דכולי עלמא עידית ועידית בינונית ובינונית זיבורית וזיבורית ודאי הפוכי מטרתא הוא כי פליגי דאית ליה לחד בינונית ולחד זיבורית רב נחמן סבר [ה]זה גובה וזה גובה קסבר בשלו הן שמין אתי בעל זיבורית וגבי ליה לבינונית דהוה גביה עידית ואתא ההוא ושקיל זיבורית ורב ששת אמר הפוכי מטרתא למה לי קסבר בשל כל אדם הן שמין סוף סוף כי אתי ההוא בינונית דנפשיה קשקיל ולרב נחמן מאי חזית דאתי בעל זיבורית ברישא ליתי בעל בינונית ברישא וליגבי זיבורית וליהדר וליגבי ניהליה לא צריכא דקדים תבעיה סוף סוף כי אתו למגבי בהדי הדדי קאתו אלא לא צריכא דאית ליה לחד עידית ובינונית ואית ליה לחד זיבורית מר סבר [ו]בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין תנן וחכ"א זה גובה וזה גובה [ז]תרגמה רב נחמן אליבא דרב ששת ב)כגון שלוה זה לעשר וזה לחמש ה"ד אילימא ראשון לעשר ושני לחמש בהא לימא אדמון אילו הייתי חייב לך כיצד אתה לוה ממני הא לא מטא זמניה אלא ראשון לחמש ושני לעשר ה"ד אי דמטא זמניה מ"ט דרבנן ואי דלא מטא זמניה הא לא מטא זמניה ומ"ט דאדמון לא צריכא דאתא בההוא יומא דמשלם חמש מר סבר ג)עביד איניש דיזיף ליומיה ומ"ס לא עביד איניש דיזיף ליומיה רמי בר חמא אמר הכא ביתמי עסקינן דיתמי מיגבא גבי אגבויי לא מגבינן מינייהו והא זה גובה וזה גובה קתני זה גובה וזה ראוי לגבות ואין לו אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דזה גובה וזה גובה קתני ועוד לגבינהו ארעא ליתמי וליהדר וליגבינהו מינייהו כדרב נחמן ד)דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוה יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה אותן מהן קשיא ולוקמה דאית להו ליתמי זיבורית ואית ליה לדידיה ה)עידית ובינונית דאזלי יתמי גבו בינונית ומגבו ליה זיבורית דאי נמי בשל כל אדם הן שמין הא ו)אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מזיבורית [ח]הני מילי היכא דלא תפס אבל היכא דתפס תפס: **מתני'** [ט]שלש ארצות לנשואין יהודה ועבר הירדן והגליל אין מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך

אבל

מתני' והלה הוציא שמכר לו שדה. הלוה הוציא עליו שטר מכירה מאוחרת לשטר ההלואה ואומר שטרך מזוייף או פרוע שאם הייתי חייב לך לא היית מוכר לי את השדה שהיה לך לגבות את חובך: **זה היה פקח שמכר לו את השדה.** לפי שהיה זה מבריח מטלטליו ולא היה לו מהיכן ימשכננו על חובו ועכשיו יטול את הקרקע: **גמ' באתרא שהלוקח יהיב זוזי והדר כתבי שטר מכירה כולי עלמא לא פליגי.** שהיה למוכר לעכב בחובו המעות שקיבל ולא יכתוב לו השטר וכיון שכתבו הוכיח שאין לו עליו חוב: **למימסר מודעא.** ואיני מוכר לו אלא שאוכל למשכנו: **חברא אית ליה.** ויודיעהו ולא יקח עוד השדה: **מתני' שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה.** ראובן על שמעון ושמעון על ראובן שטר שהוציא ראובן מוקדם ושל שמעון מאוחר: **אדמון אומר.** יכול שמעון לומר לראובן: **אילו חייב הייתי לך.** כדברי שטרך כילד אתה לוה ממני אחרי כן היה לך לתבוע את חובך ממני: **זה גובה וזה גובה.** אפילו החוב שוה אין אומרים יעכב זה מלוה של חברו בשביל מלוה שהלוהו אלא ב"ד יורדין לנכסי כל אחד ומגבין לשכנגדו את חובו: **גמ' הפוכי מטרתא למה לי.** הנושא שני מרצופין של עור ומשאן שוה מה יתרון לו להפוך של ימין לשמאל ושל שמאל לימין: **בשלו הן שמין.** מה שאמרו חכמים בעל חוב בבינונית בקרקעות הלוה שמין שאם יש ללוה שדה שהיא בינונית לכל אדם ואצלו היא עידית שאר שדותיו גרועות הימנה אין ב"ח גובה הימנה: **ורב ששת סבר בשל כל אדם הן שמין.** וסוף סוף כי הדר אתי האי למיגבי בינונית שהיתה שלו שקיל: **ולרב נחמן.** נהי נמי דבשלו הן שמין מאי חזית כו': **סוף סוף כי אתו למיגבי בהדי הדדי אתו.** שהרי שניהן הוציאו שטרותיהן בבית דין: **מר סבר בשלו הן שמין.** ולאו הפוכי מטרתא הוא דממה נפשך איכא רווחא לבעל זיבורית דאי חבריה קדים ברישא וגבי איכא גביה עידית ובינונית וזיבורית ומגבי להאיך בינונית ואי איהו קדים וגבי בינונית הויא גביה עידית ומגבי לחבריה זיבורית: **ומר סבר בשל עולם הן שמין.** וכיון דבהדדי אתו למיגבי יהבי בית דין בינונית לבעל זיבורית ברישא והדר גבי לה מיניה הלכך הפוכי מטרתא הוא: **תנן זה גובה וזה גובה.** נהי נמי דאית להו לרבנן ששניהם השטרות כשרים יעמוד זה בשלו וזה בשלו אלמא ש"מ בשלו הן שמין ולאו הפוכי הוא: **כגון שלוה זה לעשר.** שלא יוכל הנושה לתובעו עד עשר שנים דאיכא רווחא דהמתנה: **אילימא ראשון לעשר.** ושני בא אללו לסוף שנה ולוה לחמש: **בהא לימא אדמון כו' הא לא מטא זמניה.** ונוח היה לו לזה שהלוהו ז) ויתבענו לסוף חמש ועדיין יהא חובו מעוכב בידו עד השלמת עשר משיהא פורע לו בחובו: **אי דמטא זמניה.** אם שלמו חמשת השנים כשבא המלוה ללוות מן הלוה: **מ"ט דרבנן.** דמכשרי שטרו של מלוה ראשון הרי הגיע זמנו והיה לו לתובעו ולא ללוות דעבד לוה לאיש מלוה: **לא צריכא דאתא.** לגביה ולוה הימנו ביומא דמשלם חמש: **ביתמי עסקינן.** שמת אחד מהן והיתומים באים ותובעים ואין להם קרקע שיהא שכנגדם גובה שטרו מהן דלא משעבדי מטלטלי דיתמי לבעל חוב: ה"ג **ולוקמה דאית להו ליתמי זיבורית ואית ליה לדידיה עידית ובינונית דאי נמי בשל כל אדם הן שמין אין נפרעים כו': מתני' ג' ארצות לנשואין.** שלש ארצות הן בארץ ישראל חלוקות לענין נשואי אשה שאם נשא אשה באחת מהן אינו יכול לכופה לילך אחריו מארץ אל ארץ: **אין מוציאין.** מזו לזו לא מעיר לעיר ולא מכרך לכרך. כרך גדול מעיר והוא מקום שווקים ומכל סביביו באים שם לסחורה וכל דבר מצוי בו:

אבל

ורבנן חברך חברא אית ליה. והא דמסקינן לעיל אליבא דכולי עלמא דלא איבעי ליה למימסר מודעא גבי לעצמו לא איבד זכותו דאמרינן חברך חברא אית ליה יש לומר דלא דמי דמה שעשאה סימן לא הוה כל כך הודאה כמו הכא שהוציא שמכר לו את השדה הילכך לא איבעי ליה למימסר מודעא אבל בהך הודאה פליגי דדמיא טפי להודאה ולפרש"י אתי שפיר דלעיל ודאי לא הוה ליה למערער למימסר מודעא דדלמא שמע המוכר לו שדה מהא וימנע למוכרה ויהיה לו הפסד שלא ימצא שדות לקנות אבל ח) הכא גבי מכירת שדה אינו כל כך הפסד דהרבה לוקחים ימצא דאמרי אינשי זבין קנית זבינת אפסדת ט): **סוף** סוף כי אתו למיגבי בהדי הדדי קאתו. אע"ג דנזקקין לתובע תחילה היכא דאית ליה פסידא אין נזקקין כדמוכח התם (ב"ק דף מו: ושם) טעמא כגון דזילי נכסיה: **שלש** ארצות לנשואין. תוספתא בד"א בזמן שהיה מיהודה ואירס ביהודה או בן גליל שאירס בגליל אבל בן יהודה שאירס בגליל או בן גליל שאירס ביהודה כופין אותה לצאת שעל מנת כן נשאה:

הכי

מסורת הש"ס

א) ב"ב כח: [לעיל קט: וש"נ], ב) [ב"ק ז: ח.], ג) [שבת נב: וש"נ], ד) לעיל נב. פסחים לא. (ב"ק מג.) ה) בר"ן לא גרס הכא עידית אלא בינונית לחוד דלרב ששת קיימינן הכא דלא בעי למימר דאית ליה נמי עידית וטעות הוא שנפל בספרים מהא דאוקמי' ליה הכי לעיל לרב נחמן וק"ל. מהרש"א, ו) [גיטין מח: וש"נ], ז) צ"ל ויחזור ויתבענו כו' לסוף ה' שנים. רש"ל, ח) מלת הכא בטעות נפל בדברי תוס' וצ"ל אבל גבי מכירת שדה כו' מהרש"א ע"ש, ט) [ב"מ נא. ושם איתא זבנת קנית זבין אוביד],

עין משפט נר מצוה

נב א ב מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הל"א טוש"ע חו"מ סי' פה סעי' א:

נג ג ד ה ו ז מיי' שם הל"י טוש"ע שם סעי' ג:

נד ח טוש"ע שם סעי' ה:

נה ט מיי' פי"ג מהל' אישות הל' יז סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' עה סעי' א:

◆

מוסף רש"י

היה לך להפרע את שלך. ולא היה לך למכור לי קרקע בשביל צורך מעות (רשב"ם ב"ב קנז.). **יתומים.** בני מלוה, **שגבו קרקע.** מן הלוה, **בעל חוב.** של אביהן שנתחייב לו אביהן מעות (שם קכה.) **חוזר וגובה אותה מהן.** כאילו נפלה להם ממש בירושה (לעיל צב.).

◆

תוספות רי"ד

מכרו לו והלכה כחכמים. ההוא דאמר דקלא לברתי. פי' ציוה בשעת מיתתו שיתנו דקל א' לבתו ולא פירש באיזה רוח יתנוהו לה אזול יתמי איפלוג ולא יהבו לה דקלא אזלא היא לגבי אחי וקדחו לה סבר רב יוסף למימר היינו מתני' א"ל אביי מי דמי התם כל חד וחד מצי מדחי ליה הכא דקלא גבייהו הוא פי' התם כל א' וא' אומר אין דרכך אצלי אלא אצל חברי אבל הכא לכל אחד יש לו מן הדקל חלק שאילו היו נותנים לה הדקל קודם שיחלוקו היה מתמעט חלקו של כל א' וא'. מאי תקנתייהו ליתבו לה דקלא ולהדרי ליפלגו מרישא. ההוא דאמר דקלא לברתי שכיב ושבק תרי פלגי דיקלי יתיב רב אשי וקהוי בה מיקרו אינשי לתרי פלגי דקלי דקלא אי לא כי הוא לא סימן איזה דקל יתנו לה והלכך יכולים היתומים לסלקה באיזה דקל שירצו והניח הרבה דקלים וגם הניח שני חצאי דקלים שהיה לו בשותפות עם א' מיבעיא ליה לרב אשי אם יכולין לסלקה באותן שני חצאי דקלים או דלמא דיקלא א' משמע ולא שני חצאי דקלים א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבינא קרו אינשי לתרין פלגי דיקלי דיקלא: **מתני'** המוציא שטר חוב על חברו והלה הוציא שמכר לו את השדה אדמון אומר אילו הייתי חייב לך היה לך להפרע את שלך כשמכרת לי את השדה וחכ"א זה היה פקח שמכר לו את השדה שיכול למשכנו. פי' המלוה הוציא שטר חוב על הלוה והלוה הוציא שטר למלוה בפניהם שמכר לו המלוה שדהו ואומר שטרך הוא מזוייף או פרוע שאילו חייב הייתי לך למה מכרת השדה שלך ולא גבית המעות בחובך וחכ"א זה המלוה היה פקח שמכר לו את שדהו מפני שלא היו לו אלא מטלטלין ואם היה בא למשכנו היה מסתירן לפיכך מכר שדהו לו שיוכל למשכנו ואע"פ שהיה לו שדה אחרת היה ירא שמא היה משועבד לאחרים אבל אם המלוה קנה לאחר מכאן שדה מן הלוה מודו רבנן שיוכל לומר לו אילו חייב הייתי לך למה נתת לי מעות ולא גבית אותן בחובך ולית ליה למלוה שום טענה לומר לו: באתרא דיהבי זוזי והדר כתיבי שטרא כ"ע לא פליגי דמצי א"ל היה לך להפרע את שלך כי פליגי באתרא דכתיבי שטרא והדר יהבי זוזי אדמון סבר איבעי לך למימסר מודעא אשטרא ורבנן אמרי חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה והלכה כחכמים: **מתני'** שנים שהוציאו ש"ח זה על זה אדמון אומר אילו חייב הייתי לך כיצד אתה לוה ממני וחכ"א זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו. פי' ראובן הוציא שטר חוב על שמעון שהלוהו מנה ושמעון הוציא שטר חוב על ראובן שהלוהו מנה שטרו של שמעון הוא מאוחר לשטרו של ראובן אדמון אומר יכול שמעון לומר לראובן אילו חייב הייתי לך כמו שכתוב בשטרך למה חזרת ולוית ממני מנה ולא גבית אותו המנה ממני בחובך מי הביאך לקחת ממני בהלואה ולעשות

תוספות רי"ד (המשך)

עצמך עבד לוה לאיש מלוה ולא גבית אותו בחובך אלא ודאי נראין הדברים ששטרך מזוייף הוא ואינו גובה ראובן בשטרו כלום. וחכ"א בעבור זה לא יפסל שטרו של ראובן אלא זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו. היכי דמי אי דלא מטא זמניה הא לא מטא זמניה ומ"ט דאדמון ואי דמטא זמניה הא מטא זמניה ומ"ט דרבנן פי' ההלואה האחרונה שהלוה שמעון לראובן מנה מתי היתה אם היתה עד דלא מטא זמניה דשטרא דראובן ששטרו היה עד שנה א' וקודם השנה אינו יכול לתבעו את שמעון מאותו מנה ועד שלא השלימה השנה בא ראובן אצל שמעון והלוהו מנה בהא לימא אדמון אילו חייב הייתי לך כיצד אתה לוה ממני והרי עדיין לא הגיע זמן שטרו של ראובן לגבות משמעון ובעבור זה חזר ולוה ממנו ולא יכול לגבות אותו המנה בחובו ולקח ממנו בהלואה ולא יתבטל שטרו של ראובן מפני שחזר ולוה משמעון ואי דמטא זמניה כגון שהגיעה השנה ואח"כ לוה ראובן משמעון מנה. א"כ מ"ט דרבנן שפיר קאמר אדמון א) דילמא א"ל שמעון אילו שטרך אמת למה לא גבית ממני המנה בחובך כיון שהגיע זמן שטרך לגבות ולקחת ממני בהלואה ועשית עצמך עבד לוה לאיש מלוה: לא צריכה ביומא דמישלם זמניה מר סבר עביד איניש דיזיף ביומיה. פי' ביום שמשלמת השנה בא ראובן ולוה משמעון אדמון סבר לא עביד איניש דיזיף ביומיה שכיון שלמחר יכול לתבוע את חובו מי הביאך ליקח ממנו בהלואה היום ימתין זה היום ולמחר יגבה חובו אלא ודאי מזוייף הוא. וחכמים סברי עביד דיזיף ביומיה שמא היה דחוק למעות ביותר ולא יכול להמתין עד למחר ולקח ממנו היום בהלואה הילכך שני השטרות קיימים וזה גובה שטר חובו בזמנו וזה גובה שטר חובו בזמנו. אתמר שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה רב נחמן אמר זה גובה וזה גובה ורב ששת אמר הפוכי משרתא למה לי אלא זה עומד בשלו וזה עומד בשלו פי' כגון ראובן שהוציא שטר על שמעון שהלוהו מנה בניסן מכאן ועד שנה ושמעון הוציא שטר על ראובן שהלוהו מנה באייר מכאן ועד שנה דאליבא דכ"ע שטרות שניהן קיימים שהרי כשחזר שמעון והלוה מנה לראובן באייר עדיין לא הגיע זמנו של ראובן לגבות משמעון ומודה בזה אדמון דזה גובה וזה גובה כדאמרן ואירע הדבר שהמתין ראובן מלתבוע את שמעון עד שהשלימה שנתו של שמעון ועכשיו אנו רואין שזמן שני השטרות הגיע לגבות קסבר רב נחמן זה גובה וזה גובה שב"ד נזקקין לנכסי כל אחד ואחד לפרוע למי שכנגדו ורב ששת סבר הפוכי משרתא למה לי כאדם שטוען שתי משואות אחד בכתף ימינו וא' בכתף שמאלו מה נהנה להפך מזה לזה כיון שכובד שניהם שוה גם עכשיו נמי כיון שההלואות שוות ושתיהן זמנן הגיע לגבות יחד תצא הלואה כנגד הלואה וזה יעמוד בשלו וזה יעמוד בשלו ואמרינן דכולי עלמא עידית ועידית בינונית ובינונית זבורית וזבורית ודאי הפוכי משראתא הוא כי פליגי דאית ליה לחד עידית ובינונית ואית ליה לחד זיבורית מר סבר בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין פי' אם היו קרקעות שוות לא פליגי דהפוכי משראתא הוא אלא כי פליגי בשאין שוות כגון שהיה לו לראובן עידית ובינונית ושמעון אין לו אלא זיבורית דאתי שמעון וגבי מראובן בינונית כדין ב"ח והדר ראובן ושקיל משמעון זיבורית דאותה בינונית שגבה מראובן נעשה אצלו עידית ולא שקיל ראובן מיניה אלא זיבורית שאין בעל חוב דינו בעידית וקסבר רב נחמן בשלו הן שמין דאע"ג

א) נראה דצ"ל דלימא ליה שמעון אילו שטרך אמת.